

III. Onder de Franken.

Zoodra KAREL DE GROOTE de *Saksen* met zijn rijk vereenigd had, stelde hij *graven* over hen aan. Dit ambt was, oorspronkelijk, geene erfelijke waardigheid, maar eene bediening, welke aan de aanzienlijkste en bekwaamste mannen opgedragen werd. (*)

Deze graven hadden eene dubbele bediening. Zij waren de krijgsoversten van hun distrikt, en te gelijk de regters van hetzelfde. De *Saksen* moesten, na hunne vereeniging met het Westersch keizer-rijk, aan alle Rijks oorlogen deel nemen. Deze deelname

(*) Waren deze graven uit het midden der *Saksen* of der *Franken* genomen?

Het vredesverdrag pleit voor de eersten, maar de staatkunde voor de laatsten. De *Saksen* hadden, na eenen drie en dertig jarigen oorlog, meer uit dwang dan uit genegenheid, KAREL DEN GROOTEN gehuldigd. Hij konde zich op hunne trouw niet verlaten, daar zij uit aangeborene zucht tot vrijheid, de heiligste eeden, bij elke gelegenheid schondden. De *Franken* daarentegen waren aan den keizer en zijne belangen gehecht. De staatkunde zal den magtigen overweldiger dan wel een of ander voorwendfel hebben doen vinden, om dit artikel van het vredeverbond te ontduiken, en aanzienlijke *Franken*, op welker trouw hij zich verlaten konde, tot oversten en regters aan te stellen. Wie denkt hierbij niet, aan de staatkunde der oude Romeinsche keizers, die Romeinsche edelen, uit de voornaamste geslachten, tot stedehouders in de overwonnenen landen benoemden? Wie herinnert zich niet aan eenen SATURNINUS, PONTIUS PILATUS, FESTUS en andere Romeinsche grooten, tot bewindhebbers van het overwonnen Joodsche Land aangesteld? Wie brengt zich de *Fransche prefekten*, door BUONAPARTE, naar Duitschland en de Nederlanden gezonden, en derzelver teedere zorg voor de belangen van hunnen keizer, niet voor den geest?

De oudheidkundige PICARDT is er niet vreemd van, dat de graven van Bentheim, uit het bloed der *Frankische koningen* gesproten zijn. Drentsche Oudheden bladz. 97.

ming was intuschen bepaald. Zij waren in de eerste plaats verbonden, hunne eigene grenzen te verdedigen. Tot de Rijks oorlogen, of ter verdediging van andere gewesten des Rijks, leverden zij slechts een bepaald getal manschappen. Ging de togt over de Alpen, dan stelden zij den zesden man; marscheerden men naar de Boheemsche grenzen, dan rusteden zij den derden man uit; werd echter hun eigen land aangevallen, dan trad de geheele heerban, dat is: alle bezitters van volle erven of boeren hoven, in de wapenen, en was de nood groot, gelijk in het jaar 810, dan moesten ook die boeren, welke slechts een half erf, of een derde en vierde gedeelte daarvan, bezaten, mede uit trekken. Ieder boerscholte of hoofdman riep de erfbezitters zijner boerschap of een gedeelte derzelve, naar vereisch van omstandigheden, ten strijde op; hij zorgde voor het uitrusten der heerwagens, en leidde zijnen troep, die van al het noodige voorzien was, tot den graaf. De graaf hield de wapenschouw over de, uit zijn distrikt verzamelde, boeren, en, alles in behoorlijke orde gevonden hebbende, voerde hij de, dus te zamen getredene, boeren gemeenten, of onmiddelbaar den keizer, of den van den keizer benoemden generaal toe. Wanneer nu deze magt, onder aanvoering van den generaal, in het veld rukte, dan werd de generaal hertog, de te zamen getredene boeren heermanen, en het geheele leger heerban genoemd.

De graaf was alzoo in de eerste plaats de krijgs-

overste van zijn distrikt. Hij voerde de manlijst van alle boerschappen, in zijn graaffchap, waarover hij tweemaal in het jaar de wapenschouw hield. (*)

De graven waren intusfchen niet alleen de krijgsoversten van hun distrikt; maar ook te gelijk de regters van hetzelfde. Onder de vredesartikelen, tusfchen KAREL DEN GROOTEN en de *Saksen*, na eenen drie en dertig jarigen oorlog beraamd, komt ook de volgende voor: „ dat de *Saksen*, onder het opzigt der „ koninklijke regters, bij het gebruik hunner land- „ regten blijven zouden.”

De keizer benoemde volgens dit artikel, de graven tot landregters, aan welke hij de hoogere regtspleging opdroeg, en de noodige magt daartoe verleende. Werd de graaf tot den heerban geroepen, dan konde hij het regterambt, door eenen plaatsvervanger, laten waarnemen.

Daar de zonen dezer graven hunne vaders, in de waardigheid van krijgsoversten en regters, veelal opvolgden, en van tijd tot tijd gelegenheid vonden, hunne magt te bevestigen en uit te breiden; zoo werd de grafelijke waardigheid eindelijk erfelijk, en de graven werden landsheeren van hun distrikt. (†)

DER.

(*) KINDLINGER *Gefchichte des älteren Grafen ste Abtheilung* § 1 en 2.

(†) Lezenswaardig is vooral, het geen de geleerde MÖSER in zijne nitnuntende *Osnabrückische Gefchichte*, daarvan fchrijft II Theil S. 376. De Heer von Raet von Bögelscamp, heeft dezen merkwaardigen paragraaf voor in zijne *Bentheimfche Gefchichte* laten afdrukken.

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DE GRAVEN VAN BENTHEIM.

De gefchiedenis der eerste graven van Bentheim, is vrij onzeker. Ik zal mij hier in geenen doolhof van gisfingen wagen; maar eenvoudig, de namen derzelve, zoo als zij, door den Heer RUMP, (in navolging van den heer A. G. PAGENSTECHEER) opgegeven worden, aanvoeren.

I. RICFRIDUS,
een kleinzoon van keizer ARNULPHUS, wordt voor den eerften graaf van Bentheim gehouden. (*)

II. WOLFGANG,
dien men voor eenen broeder van den Utrechtschen bisfchop BALDERICUS houdt, zal zijn opvolger geweest zijn. Men verhaalt van hem, dat hij, onder keizer HENDERIK den I, tegen de *Hunnen* gestreden en derzelve, uit *Wenden* en *Meklenburg*, naar Hongarijen heeft helpen verdrijven; ook dat hij, in het jaar 935, de turnierspelen te Maagdeburg, bijgewoond heeft.

D 3

III.

(*) Volgens ALVINUS, eenen ouden Vriefchen fchrijver, zoude MAGNUS FORTEMAN de eerste graaf van Bentheim geweest zijn, en onder KAREL DEN GROOTEN, de stad *Roms* ingenomen hebben. Voor welke dapperheid hij van den keizer en den paus, de vrijheid voor de Vriezen, zoude verkregen hebben. Zie het *Letterkundig Magazijn van wetenschap, kunst en smaak*, voor het jaar 1819 N°. 16, in het Mengelwerk, onder de rubriek: *Iets over den tempel van TANFANA*.

III. OTTO I.

Op WOLFGANG laat men OTTO den I volgen, die het ambt van Burggraaf, aan het hof van den bisschop van Utrecht, zoude bekleed, en dezen bijgestaan hebben in den oorlog tegen THEODORICUS den IV, graaf van Holland.

IV. JOHANNES I.

Na OTTO noemt men JOHANNES I, als graaf van Bentheim, die in het jaar 1119 de ridderspelen, onder keizer HENDERIK V in Göttingen, zoude bijgewoond hebben.

V. OTTO II.

Met dezen graaf wordt de geschiedenis van het Graaffchap Bentheim helderder. Hij was een geboren Paltsgraaf van Rheinek, die met de gravin GEERTRUID, eene geborene prinses, uit het *Guelfsche* of *Brunswijksche* Huis, het Graaffchap Bentheim verkreeg.

Deze OTTO wordt, als de stamyader der graven van Bentheim, beschouwd. Zijn zoon

VI. OTTO III

volgde hem in de regering op. Deze verklaarde in het jaar 1144, aan HERIBERTUS, bisschop van Utrecht, den oorlog. Hij viel in Twente en rigtte daar groote verwoestingen aan. Bij *Ootmarsum*, kwam het tot eenen bloedigen slag; waarin de Bentheimers, schoon zij als leeuwen vochten, voor de overmagt moesten bukken. Vele edelen stierven hier den heldendood, onder welken OTTO, graaf van *Beke*.

ke, (andere geschiedschrijvers noemen hem graaf van *Biele* of *Beijle*) geteld moet worden. De graaf van Bentheim werd op zijne vlugt gevangen genomen en naar Utrecht gebracht.

THEODORICUS, graaf van Holland, een schoonbroeder van OTTO, verzamelde intusfchen, zoodra hij berigt ontvangen had van deze gebeurtenis, zijne geheele magt, en rukte aan het hoofd derzelve, met allen spoed, bij nacht voor Utrecht; dreigende de stad te bestormen, en in eenen puinloop te zullen veranderen, wanneer zijn zwager niet oogenblikkelijk op vrije voeten gesteld werd. Daar men te Utrecht dien aanval niet verwacht had, zoo geraakte alles in verwarring. De burgers namen hunne toevlugt tot de kerken, en smeekten den Hemel om redding. De bisschop en de geheele geestelijkheid, allen in hunne ambtskleederen, gingen den vertoornden vijand buiten de stad te gemoet, en poogden, door de bewegelijkste woorden, hem van zijn voornemen af te brengen. THEODORICUS liet zich, onder voorwaarde, dat de gevangene graaf van Bentheim aan hem zoude uitgeleverd worden, over halen, om de vijandelijkheden te staken. De listige bisschop wist intusfchen, uit de godsdienstige stemming, waarin hij den graaf van Holland, door zijne roerende aanspraak gebragt had, voordeel voor de toekomst te trekken. Hij bedong bij de uitlevering van OTTO, dat deze hem zijn kasteel te Bentheim overgeven, en hetzelfde dan weer als een leen van hem terug ontvangen zoude; terwijl

de bischop zich revens het regt voorbeheld, van daar vrij in en uit te mogen gaan, en zijne keuken en kapel daar te mogen hebben.

De graaf van Bentheim konde evenwel den gelede-
nen smaad zoo spoedig niet vergeten. Naauwelijks was
hij op vrije voeten gesteld, of hij zocht zich op den
bischop te wreken, waartoe hij spoedig een nieuw
leger verzamelde. Doch, eer de nieuwe vijandelijk-
heden begonnen waren, werd hij heimelijk, door den
paltsgraaf, HERMAN VAN SCALIKE of STAELWIJK, ver-
moord. Om welke redenen, weet men niet.

VII. O T T O IV.

Een zusters zoon van den voorgaanden volgt nu,
in de rei der Bentheimsche graven. Deze maakte
zich niet minder in den oorlog beroemd, dan zijn
voorganger. Zijn oudste broeder was graaf van Hol-
land, en zijn ander broeder, BALDUIN II, bischop
van Utrecht. Door dezen, die heer van Overijsfel
en Drenthe was, werd onze OTTO, tot burggraaf van
Koevorden, aangesteld, waartoe de ongehoorzaamheid
der vorige burggraven de aanleidende oorzaak was.
De historiefchrijvers melden hiervan het volgende:
De Munstersche en Bentheimsche ingezetenen dreven
in dien tijd eenen sterken handel met Groningen.
Zij voerden Bentheimer steenen, hout, granen, wol-
le, honig, hammen, enz. derwaarts, en ontvingen
kaas, boter, stokvisch, traan, enz. van daar terug.
Met Holland werd in die dagen nog geenen handel
gedreven. Dagelijks passeerden vele beladene wagens
en

en karren, door Koevorden, van welke tot nog toe
flechts een matige tol betaald was, die echter nu,
door FLORENTIUS, den bischoppelijken erfstadhouder
van Drenthe en burggraaf van Koevorden, tot zijn
bijzonder voordeel, zoo zeer verhoogd werd, dat elk
daarover de bitterste klagten voerde. Graaf OTTO
bragt deze klagten zijner onderdanen, bij herhaling,
aan den bischop van Utrecht, zijnen broeder, als
landsheer van Drenthe. De burggraaf FLORENTIUS,
hoe zwaar ook door den bischop bedreigd, stoorde
zich intusfchen zoo weinig daaraan, dat hij in plaats
van zijne verdrukkingen te verminderen, dezelve nog
vermeerderde, en niet alleen de wagens en karren in
de stad; maar ook de schuiten op de vecht, met
impost bezwaarde, en in geval van weigering, plun-
derde of geheel wegnam. De bischop zocht de ge-
ringachting zijner bevelen aan den burggraaf te wre-
ken, en belegerde, met zijne broeders, de graven
van Holland en Bentheim, de vesting Koevorden, die
ook spoedig vermeersterd werd; waarop het Gou-
vernement van dezelve en van de omliggende landen,
aan graaf OTTO, opgedragen werd. De zoon van den
gevlugten en afgezetten burggraaf, *Volker van Koe-
vorden*, verzamelde ondertusfchen eene aanzienlijke
magt, drong met dezelve tot Koevorden door, her-
overde de vesting en stak de stad in brand; nemende
de gravin van Bentheim, bij afwezigheid van haren
gemaal, gevangen. Nu ontstond er een nieuwe en
bloedige oorlog. De bischop van Utrecht en de

graaf van Bentheim verzamelden, met den meesten spoed, hunne troepen, en vereenigden dezelve bij Steenwijk. De Drenthers, met hunnen dapperen burggraaf aan het hoofd, gaven hunnen vijanden niets toe. Plunderden en roofden de eersten in Drenthe; de laatste deden het, op hunne beurt, in Salland en Bentheim. Van beide zijden werden groote verwoestingen aangerigt. Bij Koevorden kwam het tot een gevecht, dat voor den bisschop en den graaf van Bentheim zoo ongelukkig uitviel, dat beiden, ter naauwernood, vrijheid en leven er af bragten. De verjaagde stadhouder werd (daar de bisschop niet lang hierna overleed) in zijne waardigheid hersteld.

In die dagen hadden de zoogenaamde kruistogten of heilige oorlogen plaats, door welke men het Heilig Land den Sarracenen zocht te ontrukken — Oorlogen, die, aan honderd duizenden van Europeërs en aan vele koningen, vorsten en edelen, het leven gekost hebben, zonder dat er, op het einde, een voet breed, van den veroverden grond, in hunne magt gebleven is.

De Christenen uit Europa hadden reeds Jeruzalem en het grootste gedeelte van Palestina veroverd. In het jaar 1187 werd hun echter dit alles, door den Egyptischen sultan SALADIN, weer ontnomen. Weshalve op den rijksdag te Mentz besloten werd, eene nieuwe armee naar het Heilig Land te zenden. Uit Duitschland alleen, trokken *honderd vijftig duizend* menschen derwaarts, onder welke ook graaf OTTO

van

van Bentheim was. Dit magtig leger kwam, in het jaar 1189 in Azie, aan, en was in het begin zeer gelukkig, daar niet alleen vier hoofdslagten gewonnen, maar ook vele provincien heroverd werden. Toen echter, in de maand Junij des volgenden jaars, de keizer verdronk, en de armee gebrek aan levensmiddelen kreeg; de koningen van Engeland en Frankrijk het met elkander oneens werden, keerde het overschot des legers naar Europa terug. FLORENTIUS III, graaf van Holland, een broeder van OTTO, zag zijn land niet weer. Hij overleed te Antiochië in Syrië. OTTO kwam behouden terug en leefde nog verscheidene jaren daarna. Op hem volgde

VIII. BALDUIN,

de *dappere* genaamd. Deze trok met verscheidene vorsten en graven, onder aanvoering van ANDREAS, koning van Hongarijen, LEOPOLD, hertog van Oostenrijk, en de koningen van Engeland en Frankrijk, in het jaar 1217 naar Egypte, om de stad *Acon*, die door den sultan belegerd was, te ontzetten, en de daarin wonende Christenen te bevrijden. Het oogmerk van dezen togt werd volkomen bereikt, daar niet alleen de stad *Acon* van de belegering bevrijd; maar ook *Damiata* of *Damiette*, eene beroemde stad, veroverd werd, die de Christenen eenige jaren behielden. De uitslag van dezen nieuwen togt, was intusschen bijna gelijk aan dien van den vorigen.

Graaf